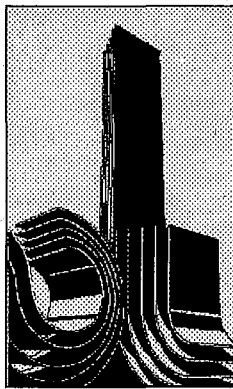

VII. ÉVFOLYAM
1. SZÁM
1998.
MÁRCIUS

VÍZPART

AZ ALSÓ-TISZA-VIDÉKI VÍZÜGYI IGAZGATÓSÁG LAPJA

A VÍZ VILÁGNAPJA

Az Egyesült Nemzetek 47. közgyűlése a Víz és a Környezet Nemzetközi Konferencia (ICWE, Dublin), illetve az ENSZ Környezet és Fejlődés Konferenciája (UNCED, Rio de Janeiro) javaslataira 47/1993. számú határozatával március 22-t a VÍZ VILÁGNAPJÁVÁ nyilvánította.

Az Alsó-Tisza vidéki Vízügyi Igazgatóság és a térség vízügygel is foglalkozó intézményei az idén is szeretnék ezt az eseményt méltóképpen megünnepelni.

Szakembereink az iskolákban osztályfőnöki órák keretében hívják fel a diákok figyelmét a víz fontosságára. (Tavaly az ATIVIZIG, az ATIKÖFE és a Szegedi Vízmű Kft. munkatársai 67 iskolában tartottak előadásokat a gyerekeknek.) Az általános- és középiskolások a vízzel kapcsolatos képzőművészeti alkotásokkal (rajz, festmény, poszter stb.) és irodalmi művekkel értékes díjakra pályázhatnak, amit ünnepélyes keretek között kapnak meg.

Bízunk benne, hogy a helyi sajtó, rádió, televízió az idén is érdeklődést mutat a téma iránt és segít abban, hogy a lakosság minél nagyobb körben találkozzék – legalább ezekben a napokban – a víz fontosságának kérdésével. Szeretnénk, ha szakembereink mindenkinek elmondhatnák (esetleg egy-egy riportban bővebben is kifejtethetnék), hogy a víz mindnyájunk számára nélkülözhetetlen kincsünk, ami a világon egyre inkább fogyóban van, minőségének védelme, a jóminőségű víz megőrzése, az ésszerű takarékoskodás a vízzel saját érdekünkben mindnyájunk kötelessége.

Az idén is lesz Víz Világnap-i ünnepség Szegeden, immáron hagyományosnak mondható helyen, a Deák Ferenc Gimnázium dísztermében, 1998. március 27-én 14 órakor. Az ünnepség szónoka Amerikában élő, neves magyar szaktekinél: Bogárdi István, a Nebraskai Egyetem általános mérnöki karának professzora lesz.

A diákoknak kiírt pályázati felhívást lapunkban is közzétesszük.

Új lehetőség a Kurca élővé tételére

Túlzás nélkül állítható, hogy a Kurcán folyó munkák ma közügynek számítanak Szentesen. Nemcsak azért, mert a város alatti szakasz kotrási költségeinek 50 százalékát az önkormányzat viseli, s ezzel a munkát mindenki félig a sajátjának tekinti, hanem azért is, mert az eddigi, nehezen viselt áldatlan állapotok a végükhöz közelednek.

A kotrási munkák most kb. féldíónél tartanak, de már egyre többen teszik fel a kérdést a hogyan továbbra. A Kurcán kialakult helyzetet látva, s a kiutat keresve Szentesen egyre többen váltak Kurca-szakértővé. Sokan látják úgy, hogy a jelenleg folyó iszaptalanítási munkák csak egy részét képezik a teljes rehabilitációnak, s ha nem lesz folytatás, az eddigi erőfeszítések is hiábavalóvá válhatnak.

Hosszabb távon

További lépések kellenek, s ezek közül a legfontosabbak: a város szennyvízcsatornázásának növelése, s ezáltal a szennyződések kizárása a mederből, valamint a frissvíz-ellátás megoldása hosszú távon, azaz gravitációs úton.

E hosszabb távú feladatokat az ATIVIZIG is szem előtt tartotta, amikor a kotrás beruházási programjával egy időben a Phare CBC részére „A Kurca-völgy vízi környezetnek rehabilitációja” című pályázatot készített és

nyújtott be, mely a kotrást követő kérdéskört – térségi szemlélettel – részletesen taglalta. A pályázat szerint a gravitációs úton való élővíz-tétel az 1904-ben épült Bökényi duzzasztó átépítésével, vagy felújításával valósult volna meg. A duzzasztott víztérből a jelenleg társulati kezelésű Keskenyéri csatornán, annak bővítésével jutott volna el a víz a Zuhogói bögébe, onnan a város alatti szakaszra.

A pályázat benyújtásával egy időben megindult a Kurca-völgyi Területfejlesztési Társaság szervezése is a munkában érdekelt össeggyűjtésére és tömörítésére, pénzügyi hozzájárulások megszervezésére a pályázati saját rész előteremtéséhez. Nem csekély összegről lett volna szó, hiszen az igényelt teljes összeg (1997-es áron is) csaknem elérte a négy milliárdot.

Az eredmény ismert: a pályázaton nem nyertünk. Még a bíráló előtt azonban néhány egyéb körülményre is fény derült. Többek között arra, hogy a bökényi eredeti duzzasztási szintet (77,69 mAf) 2 méterrel növelve sem lehetne elérni a Zuhogói bögé üzemi vízszintjét, ami lehetetlenítené az ide történő gravitációs vízleadást.

A duzzasztás ilyen mérvű növelése horribilissá növelné a költségeket. Ezt a vízszintet egyébként már a körösi hajózás sem igényelné, nehézz lenne partnert szerezni a megvalósításhoz. Az állandó vízborítás ökológiai problémát is jelentene Bökény felett, mert kipszultulna a hullámtér – nagyrészt már most is védett – növényvilága.

Az emelt vízszint nem tenné lehetővé Békésszentandráson a tervezett vízerőmű üzemelését sem. Ezek az okok elegendőek a terv elvetéséhez.

Bökény tehát a múlté – ahogy a helyi újság is fogalmazott, de lesz-e valami más helyette? A válasz: igen, mégpedig dr. Pálfi Imre elképzelései szerint ez a más a Békésszentandrási duzzasztóról való vízellátás lehet. Itt az üzemi vízszint 5 méterrel magasabb a bökényinél, mely elegendő arra, hogy a szarvasi holtág és a Dögös-Kákafoki csatorna feltöltésével meglévő belvízcsatornákon keresztül lehessen vizet leadni a Kurcába.

Változatok, költségek

Az elképzelt nyomvonal a következő: Szarvai holtág – Dögös-kákafoki – Feketerét-kákafoki – Lengyel – Terehalom-mucsiháti – Veker csatornák, s innen a Kurca. Van más lehetőség is: a Dögösből egy kb. 10 km-es új csatorna építésével közvetlenül a Vekerbe adni a vizet.

Az alternatívákat később meg lehet vizsgálni. Ami viszont máris látszik, az a nagyságrenddel kisebb költségigény. Nem kell megépíteni egy másik duzzasztót, sőt, hozzá sem kell nyúlni a meglévőhöz. A víz mintegy 60 km-es úton érne el a Kurcát, végighaladva a Veker völgyén, újra élővé tette ezt a „zöld folyosót”.

Ezen a területen helyezkedik el a Körös-Maros vidéki Nemzeti Park védett ösgepekkel, rehabilitációra

tervezett vizes élőhelyekkel. Felesleges hangsúlyozni, hogy mit jelentene itt a víz megjelenése.

De megemlíthetjük az öntözést is, mely a rohamosan növekvő energiatárolás miatt köztudottan hanyatlásnak indult a területünkön. Ha a gravitációs vízzel ki lehetne kapcsolni a díjakból az állandóan emelkedő energiaárakat, talán ez a tendencia is megfordulna.

A vízellátás ezen új módja iránt máris nagy az érdeklődés. A sok kedvező, új lehetőség miatt nem lesz nehéz az üggyhöz támogatókat találni.

A Kurca élővé tétele elérhető közelségbe került, s ez történelmi esélyt jelent.

Végezetül egy adalék: nemrégiben a kunszentmártoni évszázados partfal felújítását tervezve az eredeti tervek is előkerültek a tervtárból. Ezekben az szerepel, hogy száz évvel ezelőtt az Ármentesítő Társulat mérnöke Kunszentmárton árvízi biztonsága érdekében átmenetisékek építését sürgette a Körösön.

Maradjon élővíz

A város lakói viszont kérvényezték, hogy közegészségügyi okokból maradjon meg a folyó a város alatt élővíznek, s inkább partfal épüljön a város elé.

A lakók akarata érvényesült. Így utólag, a Kurca „újraélesztésén” küszködve azt modhatjuk: nekik volt igazuk.

Ötvös Mihály

Hódmezővásárhely köszönete Polgármesteri levél a vízügyi igazgatónak

Hódmezővásárhely megyei jogú város
Polgármesteri Hivatal polgármesterétől
Dr. Kovács Gábor igazgató úrnak,
az Alsó-Tisza vidéki Vízügyi Igazgatóság
vezetőjének

Tisztelt Igazgató Úr!

Önkormányzatunknak – mint Ön előtt is ismert – ez évben sikerült városunk csatornázásához a szakmai befektetőt megtalálni és a szerződést megkötöni. A

megkötött szerződés szerint így 2–3 év alatt a belterületen a csatornahálózat kiépül, ami a jövőbeni fejlődésben rendkívüli jelentőséggel bír. Mivel a program előkészítésében az ATIVIZIG rendkívül sokat segített, így azt Önnek és Önön keresztül munkatársainak ezúton megköszönöm.

Hódmezővásárhely, 1997. december 8.

Üdvözlettel:

Dr. Rapcsák András
polgármester, országgyűlési képviselő

Pályázati felhívás

A Magyar Hidrológiai Társaság Szegedi Területi Szervezete, a Szegedi Akadémiai Bizottság, az Alsó-Tisza vidéki Vízügyi Igazgatóság, az Alsó-Tisza vidéki Környezetvédelmi Felügyelőség, a Csongrád Megyei Mérnöki Kamara, a Magyar Vízügyi Kivitelezési Kft., a Szegedi Városi Vízügyi Beruházási Kft., a Szegedi Vízmű Kft., a VÍZPART Kft. és a Kiss Ferenc Csongrád Megyei Természetvédelmi Egyesület Pedagógiai Szakosztálya pályázatot hirdet az 1998. évi

VÍZ VILÁGNAPJA

megünneplése alkalmából az Alsó-Tisza vidéki általános- és középiskolások számára, három kategóriában, a víz, a vízkárok, a vízhasznosítás, a szennyvíztisztítás, vízi környezetvédelem témakörben.

I. kategória: Általános iskolás diákok számára rajz, festmény, plakát, poszter, textilfestés.

II. kategória: Középiskolások számára rajz, festmény, plakát, poszter, textilfestés.

III. kategória: Középiskolások számára maximum 10 gépelt terjedelmű dolgozat.

Az I. és II. kategóriában iskolánként 10–10 pályázatot fogadunk el. (Kérjük az iskolákat az előszűrés megtartására.)

A három kategórián kívül pályázni lehet egyéb képzőművészeti, irodalmi, vagy zenei alkotásokkal is.

A pályázat díjai: kategóriánként egy első, két második díj.

A kiírt kategóriáktól eltérő legjobb pályaműveket különdíjjal jutalmazzuk.

A pályázatokat 1998. március 20-án 13 óráig kell eljuttatni az Alsó-Tisza vidéki Vízügyi Igazgatóság titkárságára (6720 Szeged, Stefánia 4.) A pályázat jellegű, ezért azokat zárt borítékban illetve zárt csomagolásban, a jellege feltüntetésével kérjük leadni.

A pályázatokat pártatlan zsűri bírálja el, a díjazottakat az iskolán keresztül értesítjük.

Az ünnepélyes díjkiosztás a szegedi Deák Ferenc Gimnázium dísztermében lesz, 1998. március 27-én 14 órakor.

A legjobb képzőművészeti alkotásokból ugyanott kiállítást rendezünk, a helyezett pályaműveket a Magyar Hidrológiai Társaság országos pályázatára is felterjesztjük.

Petőfi és a Tisza-szabályozás

Köztudomású, hogy Petőfi rajongott az Alföldért, a végtelen rónaságért. Természet-szeretetének egyik legszebb megnyilvánulása A Tisza című verse (1847. február), melyben – az idilli táj mellett – a folyó pusztító, gátat áttörő árvízének emléke is föllevenedik. A verseken kívül Petőfi prózájában és leveleiben is számos példáját találjuk a szeretett alföldi, illetve tiszai táj leírásának.

A Kerényi Frigyeshez címzett fiktív úti levelek egyikében (Ungvár, 1847. július 11.) Petőfi így ír: „Széphalomtól becsavarodtam a Bodrog-közre. Országutnak híre sincs; csak úgy ógyelegtünk faluról falura. Különbem nem untam meg magamat, mert a Bodrogköz szép, gazdag vidék. Nyugat felől túl a Bodrogon látszanak a hasonlíthatatlan szépségű Sátorhegyek Ujhely mellett; innen a Bodrogon erdős rónaság. Itt is, ott is egy-egy kis erdő, azok között termékeny földek, magas sárga gabonával... viritő zöld mezők, rajtok egy-egy

kis tó, szélén sás, tisztán pedig fejez vízi liliumok, s fölötté jaggató sirályok lengetik hosszú szárnyaikat... apró barátságos alakú faluk, a házak között sugár jegegyenyefák, s a házak előtt vidám ép legénység és szép takaros leányok.”

E levél végén a következőket olvashatjuk: „Késő este értem Ungvárra. Itt kezdődik ama nagy rónaság, mely tart lefelé egészen a Dunáig, s mellyen kénye kedve szerint csavarog a Latorca, Tisza, Szamos, Kraszna, Kadarcs, Hortobágy, Berettyó, Körös, Maros stb., s mellyen fekszik Szatmár, Nagy-Kálló, Nagy-Károly, Debrecen, Karcag, Kecskemét, Halas, Szeged, Szarvas, Gyula, Makó, Temesvár, Kikinda, Becskerek stb. Ah, csak addig szeretnék madár lenni, míg ez óriási rónát keresztül-röpülöm!”

A július 17-i, Szatmáron kelt levelében azt írja a költő, hogy „Badaló mellett, Berreg és Szatmár megye közt, jöttem át a Tiszán, a szép Tiszán. Úgy szeretem e folyót! talán azért, mert tetőtől tal-

Petőfi Sándor születésének 175. évfordulóján művei és élettörténete iránt a szokásosnál nagyobb figyelem és érdeklődés tapasztalható.

Ezt tünnepi megemlékezések, kiállítások, cikkek és tanulmányok sora jelzi. Hadd csatlakozzunk mi is ehhez a sorozathoz azzal, hogy bemutatjuk, miként vélekedett nagy költőnk a Tisza-szabályozásról.

mat sem imádom kevésbé, mint fejemet. – A gyorssezkéknél egy óranegyeddel előbb értem a Tisza hídjához, s ez alatt gyönyörködve néztem jobbra balra a tájat, mely a kiöntés által hasonlíthat Amerika őserdeihez regényességben. És az az átkozott szabályozás majd mind e regényességnek véget fog vetni; lesz rend és prózaiság.

Bizony nem szeretnék mostanában a Tiszának lenni. Szegény Tisza! eddig kényre kedve szerint kalandozta be a világot, mint valami féktelen szilaj csikó; most pedig zablát vetnek szájába, hámba fogják, s ballaghat majd szépen a kerékvágásban. Így teszi az élet a lángész filiszterré!”

Ez a vélemény – a természetféltésen túl is – nagyon illik Petőfihez, aki szintén féktelen, szilaj természetű volt, s akinek a gondolatvilágától az árvíz okozta gyakorlati problémák és a szabályozás kérdései nyilván távol esnek – különben nem átkozódott volna így. Az sincs

mat sem imádom kevésbé, mint fejemet. – A gyorssezkéknél egy óranegyeddel előbb értem a Tisza hídjához, s ez alatt gyönyörködve néztem jobbra balra a tájat, mely a kiöntés által hasonlíthat Amerika őserdeihez regényességben. És az az átkozott szabályozás majd mind e regényességnek véget fog vetni; lesz rend és prózaiság.

Ez a vélemény – a természetféltésen túl is – nagyon illik Petőfihez, aki szintén féktelen, szilaj természetű volt, s akinek a gondolatvilágától az árvíz okozta gyakorlati problémák és a szabályozás kérdései nyilván távol esnek – különben nem átkozódott volna így. Az sincs

mat sem imádom kevésbé, mint fejemet. – A gyorssezkéknél egy óranegyeddel előbb értem a Tisza hídjához, s ez alatt gyönyörködve néztem jobbra balra a tájat, mely a kiöntés által hasonlíthat Amerika őserdeihez regényességben. És az az átkozott szabályozás majd mind e regényességnek véget fog vetni; lesz rend és prózaiság.

Bizony nem szeretnék mostanában a Tiszának lenni. Szegény Tisza! eddig kényre kedve szerint kalandozta be a világot, mint valami féktelen szilaj csikó; most pedig zablát vetnek szájába, hámba fogják, s ballaghat majd szépen a kerékvágásban. Így teszi az élet a lángész filiszterré!”

Ez a vélemény – a természetféltésen túl is – nagyon illik Petőfihez, aki szintén féktelen, szilaj természetű volt, s akinek a gondolatvilágától az árvíz okozta gyakorlati problémák és a szabályozás kérdései nyilván távol esnek – különben nem átkozódott volna így. Az sincs

azonban kizárva, hogy tájékozott volt a Tisza-szabályozás ügyében, ez esetben viszont ellenszenvét talán az is táplálhatta, hogy a szabályozási munkálatok, melyeket ráadásul egy gróf irányított, elsősorban a nagybirtokosok érdekeit szolgálták.

Úgy hiszem, hogy Petőfi-nek ezt az átkozódását meg lehet bocsájtani, hiszen – döblingi magányában – Széchenyi is megbékélt a magyar arisztokráciát verseiben féktelenül támadó költővel.

El kell viszont gondolkodni azon, hogy amit az Alföldön árvízvédelem, folyószabályozás, vízrendezés, stb. címszó alatt a továbbiakban csinálunk, azt hogyan csináljuk?

Legjobb lenne úgy, hogy – a vízügyi-műszaki követelmények teljesítése mellett – az Alföld maradjon szépségét megőrizve, sőt, ha lehet, valamit vissza is hozunk a Petőfi által látottakból.

Dr. Pálfi Imre

Együttműködés az Alsó-Tisza vidékén

A társadalmi-gazdasági környezettől függetlenül, a szabályozott vízviszonyokkal rendelkező Magyarországon a többcélú vízgazdálkodási – és ma már mondhatjuk, hogy térségi működtetési feladatokat – csak összehangoltan, egységes szemléletben, egymásra épülő struktúrában lehet hatékonyan, gazdaságosan és minden érdeket kielégítően megvalósítani.

És ezt támasztja alá a látható jövő is! Ha körülnézünk Európában,

mindenütt a regionalitás,

a térségi szemlélet uralkodóvá válását figyelhetjük meg. Ez egyenértékű a területi vízgazdálkodás igényének és szükségességének megjelenésével.

Ez önmagában természetesen nem lehet független, együtt kell kezelni a területfejlesztési, a környezet- és természetvédelmi igényekkel, az ipar- és mezőgazdaság fejlesztési kérdéseivel ugyanúgy, mint a településfejlesztés problémáival.

A területi vízgazdálkodás új szemléletű kialakítása volt az indítéka annak a kezdeményezésnek is, melynek révén ma már együttműködési megállapodáson alapuló, közös örszolgálati tevékenység folyik Kiskunhalas város térségében.

A háromoldalú együttmű-

ködés résztvevői: Kiskunhalas Város Önkormányzata, a Kiskunmajsa és Környéke Vízgazdálkodási Társulat, az Alsó-Tisza vidéki Vízügyi Igazgatóság.

Kiskunhalas város sokat tett

a belterületen húzódó Dongéri főcsatorna „belterületiségéért”, főleg azóta, hogy a vízgazdálkodási társulat azt a kezeléskérdésbe átvette a vízügyi igazgatóságtól. A város belterületén záportározó létesült, a főcsatorna burkolatot kapott, megszűnt a belvízcsatornákra jellemző növényburjánzás. Mégis maradt gond elég!

A város szerves részét képezi az ún. Sóstó, mely részben a horgászat igényeit hivatott kielégíteni, de igény, hogy a lakosság szélesebb rétege élvezhesse a szabad vízfelület adta üdítő mikroklímát.

Kiskunhalas a Duna-Tisza közti homokhátság gerincén terül el, a természetes vizek nemhogy érkeznek, inkább csak távoznak területéről. Az ATIVIZIG-nél a korábbi évek gyakorlatának megfelelően, az

őszi szemlék

sorában a vízgazdálkodási társulatok mellett egy-egy önkormányzat vízgazdálkodási tevékenységét is ellenőrzik.

Az 1995. őszi bejárás nem csak a létesítmények szemléje volt, hanem egy olyan eszmecsere, melynek keretében a település egyéb vízgazdálkodási kérdései is terítékre kerültek.

A megbeszélést követően az önkormányzat elkészítette a város közép- és táv-területi vízgazdálkodási koncepcióját.

Az ATIVIZIG véleményével és szaktanácsaival kiegészített fejlesztési elképzeléseket 1995. novemberében az önkormányzat testületi ülésén elfogadta. A koncepcióban megfogalmazott jó alapot teremtettek arra is, hogy – főleg a belterületi vízrendezés vonatkozásában – a város sikerrel pályázzon megvalósításához szükséges források megteremtésére.

A találkozó másik eredménye, hogy napjaink vízgazdálkodási feladataiban megkívánt együttműködésre mindenki által elfogadott megoldás született.

A városban és környékén az önkormányzati, a társulati és a vízügyi kezelési művek összehangolt működtetése nélkül nehézkes –

az elmúlt évek tapasztalata

alapján esetenként ellenérdekeltségű – a csapadékvizek elvezetése, szükség szerint visszatartása, a vízkormányzási feladatok szakszerű ellátása.

A napi ellenőrzési, felü-

gyeleti feladatokhoz sem a város, sem a vízgazdálkodási társulat nem rendelkezett megfelelő helyi szolgálattal.

Az OVF 1995 őszi és az 1997. évi bejárásán is jelenlévő képviselőjének javaslata alapján kidolgozott megállapodás szerint az ATIVIZIG csatornaóra 1996. január 1-től osztott finanszírozásban mindhárom feladatkört ellátja.

A részletes kidolgozásra

keves idő állt rendelkezésre,

de mindhárom résztvevő érdeke volt a mielőbbi megvalósítás.

Az együttműködési megállapodás szerint a csatornaóra feladata kiegészült a város illetve a vízgazdálkodási társulat által megadott figyelemmel kísért, kiterjedt jelentések sűrűségére, annak rendszerességére.

Az őri többletfeladatok ellátása természetesen a szakmémérőtség területi technikusától is nagyobb odafigyelést, rendszeres segítséget igényel. A feladatok ellátásáért a város és a társulat éves meghatározott összeget fizet az igazgatóságnak, melyet évente az infláció mértékével emelnek.

Az 1997. évi őszi szemle az akkor másfél éve működött rendszer kiértékelése is volt, a korábbihoz hasonló összetételben. Az érdekelt egybehangzó véleménye

alapján a kezdeményezés eredményes és hasznos volt, alkalmazása bátran ajánlható, publicitásra érdemes.

A kiértékelés során több olyan eseményről is beszámolt hallottunk, amely a

közvetlen veszélyelhárítás

kategóriájába tartozott (vízszennyezés időbeli lokalizálása, illegális szennyvízbevezetések feltárása, külterületi családi ház és lakóinak kimentése nagy intenzitású csapadék után, stb.)

Ezek észlelése, a megfelelő intézkedések megtétele, a kárelhárítás kezdeményezése hozzáértést és főként gyors, szakszerű reagálást kívánt, s a hibamentes működés a csatornaór munkáját dicséri.

A jelenlévők megállapították, hogy az együttműködés eseményein túl a szervezetek közötti kapcsolat is továbbfejlődött, erősödött.

A módszer előnyei: szakmai hatékonyság, gazdaságos működés, felelősségkoncentráció, állandó és

naprakész információ

az együttműködő szervezetek azonos tevékenységeiről.

Mindehhez persze elengedhetetlen a részt vállaló szervezetek munkatársainak és vezetőinek minden tekin-

tben jó hozzáállása. A vízgazdálkodásról szóló törvény és Magyarország vízügyi politikája is megfogalmazta, hogy a feladatok az állami tulajdon és szerepvállalás csökkenésével, az állami vízgazdálkodási alapfeladatok módosulásával egyre inkább a közvetlen érdekeltekre, a helyi vagy térségi közösségekre, illetve az érdekelteket képviselő vízgazdálkodási társulatokra szállnak át.

Természetesen miután

az átadás feltételei nem mindenütt léteznek,

– az átmeneti időszakban jelentős feladat – ellátási gondok keletkeznek.

A feladat és finanszírozás átrendezése tehát megoldható konfliktusokhoz vezet, amelyeket a biztonságos jövőképek érdekében fel kell vállalni és amelyek kezelése elemi érdeke a társadalmi-gazdasági élet minden szereplőjének.

A gyakorlatban bevált módszer vizsgálata és megfelelő alkalmazása megoldást kínálhat a területi vízgazdálkodás vízrendezési komplex feladatainak megoldására más területeken is.

Kolossváry Gábor
Tripolszky Imre

Etikus vállalkozás – etikátlan foglalkoztatás

Gondolatok a MÉDI kapcsán a közalkalmazotti bérekről, a kamarai költségekről, a kamara szerepéről és lehetőségéről

Idézet a Magyar Mérnöki Kamara etikai és fegyelmi szabályzatából: 5. §. e. pont „... Etikátlan ... az olyan alacsony díj megállapítása is, amely nem biztosít értékarányos fedezetet a szakszerű teljesítésre, ennek mércéjét a Magyar Mérnöki Kamara által kiadott díjszabás minimáldíjai szolgálják.”

A megállapítás világos és egyértelmű! A minimáldíj alatt vállalkozni etikátlan. A kérdés csak az, szabad-e a minimáldíjat el nem érő munkabéért foglalkoztatni? S főként, megteheti ezt az egyik legnagyobb munkaadó, az állam?

Számomra a válasz egyértelmű. Nem lenne szabad.

Ez éppen úgy etikátlan, s az ilyen foglalkoztatás, ha tömegesen fordul elő, lehetetlenné teszi az ilyen szempontból etikus vállalkozót, hiszen ha a piacon tömegesen van jelen az alul fizetett mérnök, akkor képtelenség tartósan az értékarányos vállalkozói díjakat érvényesíteni. (Az is vizsgálni kell azonban, ki a felelős az ilyen foglalkoztatásért. Általában nem a közvetlen munkahely, vagy annak vezetője, még csak nem is az ágazati minisztérium az állami szférában. A hibát a törvényekben és a költségvetésben kell keresni!)

Nézzük meg konkrét példákon, mi a helyzet napjainkban!

Kiindulásként legyen egyrészt a MÉDI, másrészt a közalkalmazotti bérezési gyakorlat egy konkrét munkahelyen, amely nem is a legrosszabb, mert kvalifikált mérnökeinek bizonyos mértékben a közalkalmazotti kötelező bérrel felül is tud juttatni. (A költségvetésen felüli saját bevételeiből, létszám megtakarításból.)

Vizsgáljunk meg három konkrét esetet.

A. mérnök: negyvenes éveinek elején jár, két diplomás, jól felkészült mérnök, egy állami intézmény osztályvezetője, jelentős anyagi-személyi felelősséggel járó munkakörben,

B. mérnök: a harmincas éveinek elején, több diplomával, nyelvtudással, ugyanott csoportvezető,

C. mérnök: 50 év körüli önálló tervező mérnök, igen nagy gyakorlattal, szintén a példabeli intézménynél.

Közalkalmazotti besorolás	Közalk.bér (br) 100 % Ft/hó	Tényleges bér (br) Ft/hó
A.	I.7. 77.700,-	90.000,-
B.	H.4. 46.700,-	78.000,-
C.	I.12. 73.200,-	89.000,-

A MÉDI meghatározása szerint C-t minimálisan a C. önálló mérnök, A-t és B-t a D. irányító mérnök kategóriába kell sorolni.

A MÉDI által ajánlott tételek ez után:

	Minimál díj Ft/mérnöknap	Irány díj Ft/mérnöknap
C. kat.	19.000,-	38.000,-
D.kat.	29.000,-	58.000,-

Természetesen a közalkalmazotti havi bér egy az egyben nem hasonlítható össze a vállalkozói munkadíjakkal, itt bizonyos átszámításokat kell alkalmaznunk.

Egy évben kerekén 250 munkanap van, nem látszik túlzott követelménynek, hogy ennek 70 %-ra rendelkezze a vállalkozó megbízással, ez 175 munkanap. (A többin munka után jár, szabadságon van, tanul stb.)

Ilyen módon az éves jövedelem alakulása:

	Minimál díjjal	Irány díjjal
C. kat.	3.325.000,- Ft	6.650.000,- Ft
D. kat.	5.075.000,- Ft	10.150.000,- Ft

Hogy összehasonlítható adatokat kapjunk, közalkalmazott mérnökünk fizetését bruttóítani kell!

Miért? Mert a vállalkozó mérnök díja tartalmazza a közterheket (42 %), azt a rezsit, amit a közalkalmazottnál a cége fizet (fűtés, világítás, technika biztosítása, kisegítő személyzet bére, közlekedési költségek és még sok minden). Ez a példánkban figyelembe vett munkahelyen 97-es tényszámok alapján 46 % a bér és járulékaire vetítve. E mellett ÁFA-t és (ha van nyeresége) a nyereségadó, vagyis mind ezek figyelembevételével 1 Ft közalkalmazotti bért 2,75 Ft mérnöki díjjal kell szembeállítani (a mérnöki díj 30 %-át tekintve adózás előtti nyereségnek).

Nos, nézzük ezek után konkrét példákat:

ÉVES JÖVEDELEM

	MÉDI Minimáldíj	MÉDI Iránydíj	Közalk. Kötelező	Közalk. tény
A.	5.075.000,-	10.150.000	2.991.450	3.465.000
B.	5.075.000	10.150.000	1.797.950	3.003.000
C.	3.325.000	6.650.000	2.818.200	3.426.500

(Megjegyzés: 14 hónapi közalkalmazotti alpbérrrel számolva, feltételezve a 13. havi fizetés + 1 havi jutalom kifizetését)

Mi következik mind ebből?

A táblázatból látható, hogy az állam által kötelezően biztosított jövedelem egyetlen esetben sem éri el a kamara által méltányosnak és etikusnak elismert mértéket, vagyis mondjuk ki, a közalkalmazotti mérnök törvényesen és folyamatosan alulfizetett.

Százalékosan kifejezve a „legjobb” összehasonlításban is az állami kötelező díjazás csak 84 %. A legrosszabb arány (B. közalk. kötelezője, hasonlítva a MÉDI iránydíjhoz) 17,7 %. (Célkitűzésként mindenképpen túl kellene haladni a minimáldíjon és közelíteni az iránydíjhoz!)

A tényleges bér egy esetben a MÉDI minimálhoz képest gyakorlatilag 100 %, a MÉDI iránydíjhoz képest viszont csak 51; a másik két mérnökünk esetében a minimáldíj 68, illetve 59 %-a, az iránydíjnak viszont csupán 34, illetve 29,5 %-a.

Ha figyelembe vesszük azt a nem forintosítható tényezőt, hogy a közalkalmazott a vállalkozóhoz képest „relatív” létbiztonságban él, hogy a vállalkozó a világon mindenütt – ha sikeres – többet keres a „hivatalnoknál”, a különbség akkor is lényegesen nagyobb a megengedhetőnél. (A vállalkozó viszont sok mindent költségként számol el, amit a közalkalmazott tiszta jövedelméből fizet).

Ez az alulbérezettség oda vezet, hogy az alkalmazott mérnök fő hivatásán kívüli jövedelemszerzésre kényszerül – ezt vagy főállása bizonyos mértékű elhanyagolásával, vagy saját egészségének, családjának rovására képes megtenni. Az sem várható el tőle, hogy ha jövedelemszerzési lehetőséghez jut, ne vállalkozzék „áron alul”, hiszen az még mindig több, mint amire fő munkaadója becsüli – ezzel pedig hosszú távon rontja saját és mérnöktársai esélyeit.

Tegyük ehhez hozzá, hogy példabeli fiatal mérnökünk ahhoz, hogy megszerezze tervezői, szakértői jogosultságait, mindenestől több mint 30.000 Ft-ot fizetett be a Kamarának (ez közelít 3 heti nettó béréhez) s joggal kérdezi, mit kap ezért?

Mi „minden mérnök kamarája” szeretnénk lenni! Akkor minden mérnök érdekét képviselnünk kell. Ki kell mondani: ne csak a munkavállaló legyen etikus, hanem a munkáltató is. Márpedig nem lehet etikus az a munkáltató, jelenleg a magyar állam, amelyik tartósan lényegesen a tényleges érték alatt foglalkoztatja magasán kvalifikált munkavállalóit.

Ez a társadalmi értékítélet devalvációjához vezet. Az így fizetett mérnöktől hosszú távon nem várható el magas szintű teljesítmény, hiszen éppen azok a feltételek nem teljesülnek (pl. továbbképzés lehetősége, pihenés, egészség megővése, elmélyült szellemi munka), melyek ehhez szükségesek.

A Kamara a törvény megszületése óta szervezett, regisztrált, megpróbált a káoszban rendet tenni, hozzátenni, úgy érzem, ennyi idő alatt az elérhető maximális sikerrel. Sajnos, ezt mind saját pénzünkön kellett megtenni, a mérnökök lyukas zsebében kotorászva, mert az állam ehhez (bár tőle vetjük át a feladatot és felelősséget) nem járult hozzá.

Ne kérjünk továbbra se állami támogatást, jobb, ha függetlenek maradunk! De kérjünk, követeljük mérnökeinknek tisztességes jövedelmet, etikus foglalkoztatást s akkor a megállapított díjak fizetése nem lehet probléma.

Csak etikus államban lehet etikus mérnök társadalmat létrehozni.

Dr. Kovács Gábor

*A cikk a Mérnök Újság márciusi számában jelent meg

Nemzeti Történelmi Emlékparkunkban évente közel félmillió ember tekintheti meg a vízügyi szolgálat reprezentáns épületét, a díszolt mellett épült, a skanzenhez tartozó gátórházat.

Az elmúlt évben is sokan jártak itt a világ minden tájáról. A vendégek könyvben a hazai és a szomszédos országokból ide látogatók bejegyzésein kívül találkozhatunk Kanadából, Hollandiából, Amerikából ide érkezett érdeklődők soraival is. Van, aki csak egy-két szóval, van, aki hosszabban, van, aki viccesen, van, aki meghatottan ír. Van, aki csak gratulál, van, aki a „vizeseket” élteti, van, aki a gátörök tablójáról „Pelikán elvtársat” hiányolja és olyan is van, aki itt szeretne gátör lenni. Bármi kerül is a könyvbe, az azt bizonyítja, hogy kellett (kell) ide ez a gátórház!

Az idén új látványval bővül a kiállítás. Az eredetileg „istállóknak” épült kis helyiségben az 1879-es szegedi nagy árvízvet bemutató makett kerül elhelyezésre. Nagyon bízunk benne, hogy ez a látványosság tovább növeli a vízügyi szolgálat iránti érdeklődést.

Itt következő válogatásunkban a Vendégek könyv lapjairól idézünk.

Az avatás napján, mint egy régi gátörnek leánya léptem a gátórházba és mindjárt „otthon” éreztem magam. Igazán jól sikerült és hiteles a környezet. Örömmel vehetik birtokba a látogatók, ezzel is gazdagabbak vagyunk. Vargáné Patkós M.

rendszeri munkákra voltunk képesek a múlt században és a századelőn. Watter G.

Itt jártunk és csodát láttunk. Antalné

Nagyon tanulságos és élményt nyújtó látogatás kellemes meglepetése a korabeli gátórház. Gratulálók a kezdeményezőknak

Nagyon jó betekintést nyertünk a gátörök életébe és a Tisza szabályozásába. Turján Gellért.

A kiállítás gyönyörű. Kár, hogy ilyen szép hely kevés van az országban. A Jánosi-család

Üdvözet a gátöröknek Veszprémből.

„A nemzetközi helyzet fokozódik”. Pelikán

Nagyon tetszett, de a szekrényből ki kéne venni a Cherry Cokes üveget. Telkes Zsófi.

Végre „találkoztunk” egy eddig csak filmen látott gátórházzal. NOE csepeli csoportja

Nagyon sok olyan tárgyat láttam, ami kedves a szívemnek, mert a dédnagymámamnak is ilyen volt. Zombori Nóra

Először azt hittünk, unatkozni fogunk, de hál’Isten, TÉVEDTÜNK. G. Erika

Felejthetetlen, amit itt láttunk. A Sulyok István református főiskola diákjai

Boldog vagyok, hogy magyarnak születtem. Cecília V. Sárvári, Milford CT. U.S.A

Külön megcsodáltuk a természetbarát légyfogót és a csodálatos „fürdőszobát”. Simonics Gabriella, Érd

Így az utókor is tudja, mit jelentett a Tisza-szabályozás Magyarországnak. P. A.

OPUSZTASZER

Sorok az opusztaszeri gátórház vendégek könyvéből

Jó lenne itt reggel felébredni. Király Szilvia

Molto interessante. H. E. B.

Ha tudunk, többször is jövünk. MCCC Tolna

E ház felidéz minden régi emléket az őseinktől kezdve a mostani időkig. Aki itt jár, úgy távozik: szívében a szeretet és béke. Lónyai Linda

Lenyűgöző és felemelő, hogy milyen folyamszabályozási, öntöző és véd-

és a létrehozóknak. H. József

A Los Angeles-i magyaroknak nagy élmény volt!

Öröm volt viszontlátni a tablón kedves Maros-menti gátör barátainkat, akikhez szívesen kirándulunk. A deszki óvoda kiscsoportosai és óvónők

Már Kislippón is tudni fogják, hogy milyen csodálatos hely Opusztaszer. Elhoztuk holland barátainkat és nekik is nagyon tetszett. Köszönjük.

Hogy érzi magát, ifjú hölgy? Bemutatkozik: Gyovai Ágnes építőmérnök

Hogy érzi magát, fiatalember?
(Vagy – mint most is – ifjú hölgy?)
Ezzel a címmel új sorozatot indítunk most útjára, amelyben fiatal munkatársaink mutatkoznak be. Elsőnek tehát egy ifjú hölgy, Gyovai Ágnes, a Szentesi Szakasz-mérnökség víz- és környezeti szakos építőmérnöke vállalta, hogy elmond magáról egyet-mást. „Vallomását” az olvasók szíves figyelmébe ajánljuk.

1996. november 5-én kaptam meg a diplomámat a Janus Pannonius Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki Főiskolai Kara Vízgazdálkodási Tagozatán, Baján. Előtte Szolnokra jártam szakközépiskolába, ahol általános vegyipari technikusként végeztem.

Hogyan lesz a vegyészből vízügyes? Jó kérdés!

Mindig vonzott a „műszaki pálya”, és vegyészként a vízi- és környezeti szakirány jelentette a mézesmadzagot. Meg is lett az eredménye: Mindszent város hulladék-gazdálkodása címmel készült

a diplomamunkám. Az államvizsga után jött a munkanélküliség.

Szerintem kevesen tudják, milyen is most „pályakezdő munkanélkülinek” lenni. Engem már az megrémített, amikor a munkaügyi központban nem találtak a számítógépben olyan megnevezést, hogy építőmérnök. Hosszas keresgélés és faggatózás után – mit csinál egy építőmérnök? mivel lehet kapcsolatba hozni ezt a végzettséget? hol dolgozhatna – végre előkerült.

Igy már regisztrálhatóvá váltam. Persze azt rögtön mondták, hogy ilyen végzettségű egyént régóta nem kerestek, pláne nőt. Jobban járok, ha magam kopogtatok be különböző cégekhez.

Havonta egyszer meg kellett jelenni a munkaügyi kirendeltségen és beszámolni róla, hogy találtam-e már valamit. Persze a pályakezdő munkanélkülieknek nem jár más, csak az a támogatás, hogy ha alkalmazzák őket legalább egy évre, akkor támogatják azt a céget addig.

1996. december 23-án jártam először az igazgatóságon, ahol elbeszélgetésre beiktértek a főmérnök úr irodájába. Nagyon zavarban voltam, de még nagyobb lett a zavarom, amikor az ajtón be-

lépve az államvizsgáról már ismert arc fogadott. (Rögtön bevillant az építés-tételem.)

1997. január 6-a óta boldogítom a Szentesi Szakasz-mérnökség kis csapatát. Úgy mondják, minden kezdet nehéz. Én úgy érzem, nekem szerencsém volt. Mindenkivel jól kijövök, és rövid idő alatt befogadtak teljes jogú csapatagnak. Az első héten elem halmozták a belvizes és árvizes terveket, hogy ismerkedjem a szakasz-mérnökség területével és az itt folyó munkákkal. Én meg olvastam szorgalmasan.

Utána jött az igazi kihívás: egy tanulmányterv, melyben ki kellett dolgozni a Kunszentmárton belterületén lévő, közel 1000 m hosszban téglalaborkolattal ellátott töltésszakasz magassági hiányának megszüntetésére olyan megoldást, amely egyrészt a 100 éves téglalaborkolattal harmonizáló, kellemes felületi megjelenést biztosít, de az árvízvédelmi funkcióját is megfelelően ellátja. Másrészt azt a töltésszakaszt, folyópartot a város színterületévé teszi (sétány, kerékpárút kialakításával, díszvilágítással, stb.).

Kell ennél több egy álmodozó, újonc mérnöknek? (Azért a kollégáim ügyeltek rá, hogy a realitás talaján

maradjak...) A terv elkészült és sikerült tartós munkakapcsolatot kialakítani az elkészítéskor a vízügynök belül és kívül egyaránt.

Az újonnan megismert kollégák mindig azt kérdezik tőlem: „és mit csinálsz te ott kint a szakaszon?” A válasz egyszerű: MINDENT.

Egy kis felfűtő tavalyról:

A kunszentmártoni terv készítése mellett a mezőgazdasági vízszolgáltatással kapcsolatos teendőimbe is be kellett kapcsolódnom. Megismertem a konstrukciót, az ezzel foglalkozó kollégákat, a szolgáltatást igénybevevő gazdasági társaságokat és gazdálkodókat, valamint a legfontosabbat: a területet. Persze még mindig van mit pótolnom!

Részt vehettem tavasszal a kunszentmártoni polgárvédelmi napon, ősszel pedig a folyószabályozási művek felülvizsgálaton (a Tiszán), valamint a szakasz-mérnök-

ség területén a belvízvédelmi és öntöző főművek felülvizsgálatán. Megnézhettem közvetlenül közelről a Felső-Kurcai zsilipet is. Mindegyik nagyon hasznos „kirándulás” volt. A közmunka kapcsán is sok tennivaló akadt. Már akkor kezdődött a rengeteg papírmunka, amikor az emberek alkalmassági vizsgálatra jelentek, majd jött a közmunkások felvétele, a teljesítményjelentések készítése, a fizetések, a helyszíni ellenőrzések, stb.

Volt részem a felülvizsgálatokat megelőző, előkészítő munkálatokban és leltározásban. Az erdészeti tervekbe és az ingatlan-nyilvántartásba is bele kellett tekinteni, valamint felfűtőt kaptam a II. fokú belvízvédelmi készülség alatti, reggel 6-tól este 6-ig tartó ügyeletről is.

Közelebbi ismeretséget kaphattam a kunszentmártoni kollégákkal, na meg a szü-

nyogokkal a Nagyéri fősztorna állapotfelmérése közben. A többi mérést el is halasztottam a szünyogmentes őszi időszakra.

A mérésekkor megismertem a gátöreinket, azt, hogy mire milyen ügyben számíthatok, mire mit bízhatok rá, hiszen egymásra voltunk utalva azon a néhány napon.

Az adatfeldolgozás mindig napirenden van, mindenféle rajzok, táblázatok, kinek mire van szüksége... A legtöbb táblázat persze az öntözéssel kapcsolatos. Ősszel egy hetet Baján tölthettem a maGISter térinformatikai szoftverrel ismerkedve. A Kurcán folyó munkákat is figyelemmel kísérem, hiszen a gyakorlatban minden más...

Maradtak olvasóimban nyitott kérdések? Bárkinek szívesen válaszolok!

Hidrometeorológiai helyzetjelentés

Januárban szokatlanul enyhe és csapadékos volt időjárásunk. Működési területünkön 6–10 csapadékos napon a nyugati körzetek kaptak több esőt, de a kevésbé csapadékos keleti, délkeleti részen is a sokéves átlagnál magasabb értékek alakultak ki. A havi összeg legnagyobb hányada az első és a második dekádban hullott le, 2–3 nap alatt. A hónap végén kisebb havazás is jelentkezett, de említésre méltó, 1–2 cm-es hótakaró csak Dél-Békés megyében volt, és ott is csak 2–3 napig.

Időszak	Ativizig területi csapadék (mm)						
	maximum		minimum		átlag		
	helye	helye	sokévi átl. viszonyított csapad. (%)	eltérés (mm)			
tárgyhavi	76	Kiskunhalas	33	Szikács	55	177	+24
nov. 1-től	–	–	–	–	162	135	+42

A zömében koratavaszi jellegű időjárás ellenére a napos órák száma kissé elmaradt az átlagostól. Főleg a hónap második felében volt sokszor felhős, ködös az égbolt. Magasak voltak a hőmérsékletek: az első két dekádban az elmúlt száz év legmagasabb januári hőmérsékleteit mérték. Az évszaknak megfelelő értékekre csak a hónap utolsó hetében süllyedt a hőmérő higanyszála.

Állomás	Tárgyhavi napfénytartalom (óra)			Tárgyhavi léghőmérséklet (°C)					
	sokévi havi átl. viszonyított		átlag	maximum		minimum			
	%	eltérés		dátum	dátum	eltérés a sokévi havi átl.-tól			
Szeged	60	87	-9	14	8.	-11	30.	2,8	+4,0

Folyók vízjárása, jégviszonyok: A Karácsonykor lehullott csapadék kiváltotta árhullámok január első napjaira érkeztek a kezelésünkben lévő folyószakaszokra. A középvízi tartományban levonulást víztömeg tartósan, egészen a hónap utolsó harmadáig átlag felett tartotta a vízszinteket. Az időjárás nem kedvezett a jegesedésnek, így (a Maroson 31-én jelentkező yenge zajlást leszámítva) folyóink az egész hónapban jégmentesek voltak.

Vízmerce	Tárgyhavi felszíni vízállás (cm)						
	maximum		minimum		közép		
	dátum	dátum	dátum	dátum	mederteltség (%)	eltérés	
Körös, Szarvas	423	10.	48	31.	260	36	+94
Maros, Makó	173	9.	-6	31.	66	23	+25
Tisza, Szeged	383	10.	146	31.	289	45	+88

Talajvízkút		Tárgyhavi közepes talajvízállás (cm)		
száma	helye	terep alatt	változás az elmúlt hónaphoz viszonyítva	eltérés a sokéves havi átlagtól
453	Vásárhely	300	+33	+51
473	Mezőhegyes	512	+13	-73
883	Kkfélegyháza	332	+13	-134

Talajnedvesség, talajvízjárás: Az intenzív beszivárgás következtében január végére a felső fél méter telítődött, mélyebben a víztartalom 80–100 % közé emelkedett. A talajvízszint emelkedése tovább folytatódott, sőt intenzívebbé vált (a legtöbb helyen már elérte a 20–50 cm-t. Néhol még mindig előfordult alig változó, illetve néhány centiméterrel süllyedő vízszint is.

A sokéves havi átlagoktól való elmaradás lényegében nem változott.

VÍZPART

Az Alsó-Tisza-Vidéki Vízügyi Igazgatóság lapja
Szerkeszti a szerkesztő bizottság,
elnöke és felelős kiadó: dr. Kovács Gábor
Felelős szerkesztő: Pálffy Katalin
Szerkesztő: Benke György
Szerkesztőség: H-6701 Szeged, Pl.: 390, Stefánia 4.
T.: 62/312-933 – Tfx.: 323-774 – Tx.: 82-239
Nyomás: NORMA Nyomdász Kft., 6800
Hódmezővásárhely, Rárósi út 10., T.: 62/344-499

